

Rhan C - Gweinyddu'r etholiad

Etholiad Senedd Ewrop ar 23 Mai 2019:
canllawiau i Swyddogion Canlyniadau
Lleol ym Mhrydain Fawr

Yn y canllawiau hyn, rydym yn defnyddio 'rhaid' wrth gyfeirio at ofyniad cyfreithiol penodol. Rydym yn defnyddio 'dylai' ar gyfer eitemau sydd yn arfer a argymhellir yn ein barn ni, ond nad ydynt yn ofynion cyfreithiol.

Cyfieithiadau a fformatau eraill

I gael gwybodaeth am sut i gael y cyhoeddiad hwn mewn iaith arall, neu mewn print bras neu Braille, cysylltwch â'r Comisiwn Etholiadol:

Ffôn: 020 7271 0500

E-bost: publications@electoralcommission.org.uk

Cynnwys

1 Pleidiau, ymgeiswyr ac asiantiaid	1
Eich rôl chi a rôl y Swyddog Canlyniadau Rhanbarthol	1
Canllawiau i bleidiau, ymgeiswyr ac asiantiaid	1
Briffiadau ar gyfer pleidiau, ymgeiswyr ac asiantiaid	2
Darparu'r gofrestr	2
Asiantiaid yn yr etholiad	3
2 Paratoi hysbysiadau, cardiau pleidleisio a phapurau pleidleisio	6
Paratoi a chyhoeddi hysbysiadau	6
Cyfieithu a fformatau hysbysiadau	7
Hysbysiad etholiad	8
Datganiad ynghylch pleidiau ac ymgeiswyr unigol a enwebwyd	8
Hysbysiad ynghylch lleoliad gorsafoedd pleidleisio	8
Paratoi cardiau pleidleisio	9
Dosbarthu cardiau pleidleisio	12
Paratoi papurau pleidleisio	14
Y 'marc swyddogol'	14
Manylion ymgeiswyr unigol ac ymgeiswyr ar restr plaid	15
Y ffurf ar gyfer cefn y papur pleidleisio	15
Argraffu papurau pleidleisio	16
Diogelwch papurau pleidleisio	19
3 Pleidleisio mewn gorsaf bleidleisio	20
Trefnu gorsafoedd pleidleisio	20
Cyfarpar a deunyddiau gorsafoedd pleidleisio	21
Dyrannu papurau pleidleisio	23
Cofrestrau gorsafoedd pleidleisio a rhestrau pleidleiswyr absennol	24
Rhestrau rhif cyfatebol	25
Pecynnau ar gyfer papurau pleidleisio drwy'r post a ddsberthir i orsafoedd pleidleisio	25
Cofnodlyfr gorsafoedd pleidleisio	26
Hysbysiadau gorsafoedd pleidleisio	26
Defnyddio Cymraeg neu Saesneg mewn gorsafoedd pleidleisio	27
'Tynnu 'hunlun' mewn gorsafoedd pleidleisio	27
Darparu gwybodaeth am nifer y papurau pleidleisio a ddsbarthwyd	28

1 Pleidiau, ymgeiswyr ac asiantiaid

Dyddiadau cau etholiadol yn rhanbarth etholiadol De-orllewin Lloegr

O ganlyniad i wyl y banc yn Gibraltar ar 29 Ebrill ac ar 1 Mai 2019, mae rhai dyddiadau cau etholiadol yn rhanbarth etholiadol De-orllewin Lloegr yn wahanol i'r dyddiadau cau ar gyfer gweddill Prydain Fawr. Yn yr achos hwn, rydym wedi cynnwys dyddiad cau De-orllewin Lloegr mewn cromfachau ynghyd â'r dyddiad cau ar gyfer gweddill Prydain Fawr.

Eich rôl chi a rôl y Swyddog Canlyniadau Rhanbarthol

1.1 Fel Swyddog Canlyniadau Lleol, chi sy'n bersonol gyfrifol am weinyddu'r etholiad yn eich ardal awdurdod lleol, h.y. yr ardal gyfrif. Fodd bynnag, fel y nodir yn [Rhan A](#), gall y Swyddog Canlyniadau Rhanbarthol roi cyngor ar sut y dylech neu gyfarwyddiadau ar sut y mae'n rhaid i chi gyflawni eich holl swyddogaethau neu unrhyw rai ohonynt. Y Swyddog Canlyniadau Rhanbarthol sy'n gyfrifol am dderbyn papurau enwebu yn yr etholiad hwn. Rydym wedi llunio [canllawiau ar gyfer Swyddogion Canlyniadau Rhanbarthol](#) sy'n cwmpasu eu rôl a'u cyfrifoldebau.

Canllawiau i bleidiau, ymgeiswyr ac asiantiaid

1.2 Yn ôl y gyfraith, mae'n ofynnol i ymgeiswyr a phleidiau ddilyn rheolau penodol o ran faint y gallant ei wario, gan bwy y gallant dderbyn rhoddion, a'r hyn y mae'n rhaid iddynt ei gofnodi ar ôl yr etholiad.

1.3 Dylech sicrhau bod pleidiau, ymgeiswyr ac asiantiaid etholiad (fel sy'n briodol) yn cael gwybodaeth am gyfrifo'r terfyn treuliau (gan gynnwys y ffigur etholaeth), ffurflenni gwariant a datganiadau er mwyn eu galluogi i fodloni gofynion adrodd.

1.4 Y Swyddog Canlyniadau Rhanbarthol sy'n gyfrifol am sicrhau bod gwybodaeth am y broses etholiadol a gwariant ar gael yn rhwydd i bleidiau, ymgeiswyr ac asiantiaid yn etholiad Senedd Ewrop. Dylech gydgysylltu â'r Swyddog Canlyniadau Rhanbarthol ar gam cynnar er mwyn deall ei gynlluniau ar gyfer cydgysylltu ymgysylltiad ag ymgeiswyr ac asiantiaid a rhannu gwybodaeth ag ef fel y gallwch adlewyrchu hyn yn eich gwaith cynllunio eich hun, a gallu delio ag ymholiadau gan bleidiau, ymgeiswyr ac asiantiaid yn yr etholiad.

1.5 Dylech gydgyssylltu â'r Swyddog Canlyniadau Rhanbarthol er mwyn penderfynu pa wybodaeth sydd angen iddo ei chael gennych i'w rhannu â phleidiau, ymgeiswyr ac asiantiaid a'r ffordd orau o'i rhannu, boed hynny yn ganolog gan y Swyddog Canlyniadau Rhanbarthol a/neu yn lleol gennych chi.

Briffiadau ar gyfer pleidiau, ymgeiswyr ac asiantiaid

1.6 Bydd y Swyddog Canlyniadau Rhanbarthol yn rhoi arweiniad neu gyfarwyddiadau i chi ar unrhyw sesiynau briffio y gall fod am i chi eu rhoi ar y broses etholiadol, yn cynnwys ar eich trefniadau lleol, yn ogystal ag unrhyw friffiadau y maent yn eu cynnal. Gall y cyngor neu gyfarwyddyd gynnwys y pynciau a'r manylion y bydd y Swyddog Canlyniadau Rhanbarthol yn ei gwneud yn ofynnol i chi eu cwmpasu mewn briffiadau o'r fath. Mae'r pynciau yn debygol o gynnwys problemau o ran uniondeb a'r trefniadau dilysu a chyfrif.

Darparu'r gofrestr

1.7 Er nad yw'n ofynnol ar gyfer y broses enwebu, gan nad oes gofyniad i enwebiadau gael eu llofnodi gan etholwyr cofrestredig, gall ymgeisydd unigol (h.y. y sawl nad yw wedi'i gynnwys ar restr plaid) neu asiant etholiad plaid sy'n cyflwyno rhestr o ymgeiswyr yn yr etholiad ofyn am gopi o'r gofrestr etholiadol lawn a rhestrau o bleidleiswyr absennol ar gyfer pob ardal gyfrif yn y rhanbarth lle mae'r ymgeisydd neu restr plaid yn sefyll, at ddibenion etholiadol.

1.8 Dim ond os bydd yr ymgeisydd neu'r asiant etholiad (fel sy'n briodol) wedi gwneud cais ysgrifenedig i'r Swyddog Cofrestru Etholiadol y gellir darparu cofrestrau a rhestrau o bleidleiswyr absennol. Dim ond unwaith y bydd person wedi dod yn ymgeisydd unigol neu unwaith y bydd plaid wedi cyflwyno rhestr o ymgeiswyr ac wedi penodi asiant etholiad y gellir gwneud y cais.

Ceir rhagor o fanylion ar pan fydd unigolyn yn dod yn ymgeisydd a phan gall plaid sy'n cyflwyno rhestr o ymgeiswyr benodi asiant etholiad yn [Rhan 2a](#) a [Rhan 2b](#) o'n canllawiau ar gyfer ymgeiswyr ac asiantiaid.

1.9 Mae'r Comisiwn wedi llunio ffurflenni cais templed ar gyfer [cofrestrau etholiadol](#) a [rhestrau o bleidleiswyr absennol](#) y gall ymgeiswyr ac asiantiaid etholiad eu defnyddio.

1.10 Dylai'r Swyddog Canlyniadau Rhanbarthol gydgyssylltu â'r Swyddog Canlyniadau Rhanbarthol am eu cynlluniau ar gyfer rheoli neu gydlynu ceisiadau gan ymgeiswyr ac asiantiaid a rhoi copïau o'r gofrestr iddynt.

Ceir gwybodaeth fanwl am fynediad a chyflenwi'r gofrestr etholiadol lawn a rhestrau o bleidleiswyr absennol i ymgeiswyr, pleidiau gwleidyddol cofrestredig (a all ofyn am gopi ar unrhyw adeg) ac eraill yn [Rhan 4: Cynnal y gofrestr drwy gydol y flwyddyn](#) o'n canllawiau i Swyddogion Cofrestru Etholiadol.

Asiantiaid yn yr etholiad

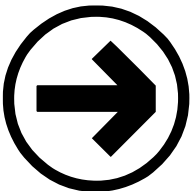
1.11 Mae'n rhaid rhoi gwybod i'r Ysgrifennydd Gwladol yn ysgrifenedig pan gaiff yr asiant etholiad cenedlaethol ar gyfer plaid sy'n sefyll mewn mwy nag un rhanbarth etholiadol ei benodi. Y Swyddog Canlyniadau Rhanbarthol fydd yn gyfrifol am dderbyn pob hysbysiad arall ynghylch penodi asiantiaid etholiad ac is-asiantiaid.

1.12 Mae'n ofynnol i'r Swyddog Canlyniadau Rhanbarthol gyhoeddi hysbysiad yn nodi enw a chyfeiriad swyddfa unrhyw asiant etholiad ac is-asiant ac, yn achos is-asiant, y rhan o'r rhanbarth etholiadol y caiff ei benodi i weithredu ar ei chyfer, a bydd yn rhoi copi o'r hysbysiad (ac unrhyw ddiweddariadau os caiff penodiad yr asiant ei dynnu'n ôl, neu os bydd asiant yn marw, a bod asiant newydd yn cael ei benodi) i chi i'w gyhoeddi'n lleol. Dylech gyhoeddi copi o'r hysbysiad hwnnw yn yr ardal gyfrif.

1.13 Dylech gydgysylltu â'r Swyddog Canlyniadau Rhanbarthol er mwyn sicrhau bod gennych ddull ar gyfer cysylltu ag unrhyw asiantiaid etholiad ac is-asiantiaid, fel y gallwch roi gwybod iddynt am unrhyw drefniadau lleol a briffiadau, gan ystyried y trefniadau cyfathrebu y mae'r Swyddog Canlyniadau Rhanbarthol wedi'u rhoi ar waith.

1.14 Chi sy'n gyfrifol am dderbyn yr hysbysiadau o benodiad ar gyfer asiantiaid pleidleisio drwy'r post, asiantiaid pleidleisio ac asiantiaid cyfrif.

1.15 Gall asiantiaid pleidleisio ac asiantiaid cyfrif gael eu penodi gan asiantiaid etholiad, is-asiantiaid neu unrhyw un sydd wedi cael awdurdod ysgrifenedig ganddynt. Gall ymgeiswyr unigol neu unrhyw un sydd wedi cael awdurdod ysgrifenedig ganddynt hefyd benodi asiantiaid pleidleisio ac asiantiaid cyfrif. Dim ond gan asiantiaid etholiad ac is-asiantiaid y gall asiantiaid pleidleisio drwy'r post gael eu penodi.

I gael rhagor o fanylion am rôl yr asiantiaid hyn, gweler [Rhan 5: Eich hawl i fynychu digwyddiadau etholiadol allweddol](#) yn ein canllawiau i ymgeiswyr ac asiantiaid.

1.16 Rhaid i chi sicrhau y caiff pob asiant penodedig gopi o'r gofynion perthnasol ynglŷn â chyfrinachedd ar gyfer [agor pleidleisiau post, y bleidlais](#) a'r [cyfrif](#) sydd wedi'u cyhoeddi ar ein gwefan. Rydym hefyd wedi llunio fersiynau dwyieithog yn Gymraeg a Saesneg ar gyfer Swyddogion Canlyniadau yng

Nghymru i'w rhoi i'w sawl sy'n mynychu [achlysur agor pleidleisiau post, y bleidlais](#) a'r [cyfrif](#).

Agor pleidleisiau post

1.17 Caniateir i asiantiaid pleidleisio drwy'r post arsylwi ar y broses o agor blwch pleidleisio pleidleiswyr drwy'r post, agor pleidleisiau post a ddychwelwyd a chadarnhau llofnodion a dyddiadau geni a nodwyd ar ddatganiadau pleidleisio drwy'r post a ddychwelwyd. Rhaid i chi gael hysbysiad ysgrifenedig o enw a chyfeiriad unrhyw asiantiaid pleidleisio drwy'r post cyn dechrau unrhyw sesiwn benodol y mae'r asiantiaid yn dymuno bod yn bresennol ynddi. Mae'r Comisiwn wedi datblygu [ffurflen ar gyfer rhoi hysbysiad o benodiad asiant pleidleisio drwy'r post](#).

1.18 Rhaid i chi roi o leiaf 48 awr o rybudd i unrhyw asiantiaid etholiad ac is-asiantiaid a benodwyd o amser a lleoliad unrhyw sesiwn agor pleidleisiau post a nifer yr asiantiaid y caiff asiant etholiad neu is-asiant ei benodi i fod yn bresennol ym mhob sesiwn agor.

Y bleidlais

1.19 Mae gan asiantiaid pleidleisio yn ôl y gyfraith yr hawl i gael mynediad i orsafoedd pleidleisio at ddiben canfod achos o gam-bersonadu. Gallant hefyd arsylwi ar y gweithdrefnau i'w dilyn y tu mewn i orsaf bleidleisio.

1.20 Rhaid i chi gael eich hysbysu yn ysgrifenedig o unrhyw asiantiaid pleidleisio a benodwyd o fewn pum niwrnod gwaith fan bellaf cyn yr etholiad (h.y. erbyn 16 Mai 2019 fan bellaf) er mwyn i'w penodiad fod yn weithredol ar gyfer yr etholiad. Mae'r Comisiwn wedi datblygu [ffurflen ar gyfer rhoi hysbysiad o benodiad asiant pleidleisio](#).

1.21 Gall asiant pleidleisio gael ei benodi i orsaf bleidleisio neu orsafoedd pleidleisio penodol, neu bob gorsaf bleidleisio o fewn yr ardal gyfrif. Gellir penodi'r un asiantiaid pleidleisio i fod yn bresennol mewn mwy nag un orsaf bleidleisio. Nid oes cyfyngiad ar nifer yr asiantiaid pleidleisio y gellir eu penodi, ond ni ellir caniatáu mwy nag un asiantiaid pleidleisio ar ran yr un blaid neu ymgeisydd unigol mewn gorsaf bleidleisio benodol ar unrhyw adeg.

Y cyfrif

1.22 Gall asiantiaid cyfrif gael eu penodi i arsylwi ar y prosesau dilysu a chyfrif.

1.23 Rhaid i chi gael eich hysbysu yn ysgrifenedig o benodiad asiantiaid cyfrif o fewn pum diwrnod gwaith fan bellaf cyn yr etholiad (h.y. erbyn 2019 **Mai 2019**) er mwyn i'w penodiad fod yn weithredol ar gyfer y dilysu a'r cyfrif.

1.24 Mae'r Comisiwn wedi datblygu [ffurflen ar gyfer rhoi hysbysiad o benodiad asiant cyfrif](#). Mae'n ofynnol i chi yn gyfreithiol roi hysbysiad ysgrifenedig i asiantiaid cyfrif a benodwyd o'r amser a'r lleoliad lle y bydd y prosesau dilysu a chyfrif yn dechrau cael eu cynnal.

1.25 Caniateir i chi gyfyngu ar nifer yr asiantiaid cyfrif ond rhaid i'r nifer y caiff pob plaid neu ymgeisydd unigol eu penodi fod yr un peth ac, oni bai bod amgylchiadau arbennig, ni chânt fod yn llai na'r nifer a geir drwy rannu nifer y cynorthwywyr cyfrif (h.y. y staff hynny a gyflogir yn y cyfrif) â nifer y pleidiau ac ymgeiswyr unigol.

1.26 Wrth benderfynu ar uchafswm yr asiantiaid cyfrif, dylai pob plaid ac ymgeisydd unigol, hyd y gellir, gael caniatâd i benodi digon o asiantiaid cyfrif fel y gellir craffu'n llawn ac yn briodol ar y prosesau dilysu a chyfrif. Fodd bynnag, dylech ystyried unrhyw oblygiadau o ran iechyd a diogelwch, gan gynnwys rheoliadau tân ar gyfer y lleoliad dilysu a chyfrif pleidleisiau, wrth benderfynu ar uchafswm yr asiantiaid cyfrif.

1.27 Dim ond un o'r asiantiaid cyfrif ar gyfer pob plaid neu ymgeisydd unigol sydd â'r hawl i gael ei ddynodi i ofyn am ailgyfrif y pleidleisiau ar ddiwedd proses gyfrif neu ailgyfrif. Rhaid i ddynodiadau o'r fath gael eu gwneud ar yr adeg y cewch wybod am benodiad yr asiant cyfrif. Mae ffurflen hysbysiad o benodiad asiantiaid cyfrif y Comisiwn yn gwneud darpariaeth ar gyfer nodi unrhyw asiant cyfrif o'r fath a ddynodwyd ar y ffurflen.

2 Paratoi hysbysiadau, cardiau pleidleisio a phapurau pleidleisio

Paratoi a chyhoeddi hysbysiadau

2.1 Mae'n ofynnol i chi gyhoeddi hysbysiadau drwy eu gosod mewn man amlwg yn yr ardal gyfrif. Dylai hyn gynnwys swyddfeydd awdurdodau lleol, hysbysfyddau, llyfrgelloedd ac adeiladau cyhoeddus eraill. Gellir rhoi'r hysbysiad mewn unrhyw ffordd arall sy'n addas yn eich barn chi.

2.2 Er mwyn sicrhau y gall pleidleiswyr gael y wybodaeth sydd ei hangen arnynt, mewn fformat hygyrch ac mewn pryd er mwyn iddynt bleidleisio, dylech sicrhau bod gwybodaeth am yr etholiad, gan gynnwys yr hysbysiad etholiad a'r hysbysiad pleidleisio, ar gael yn hawdd i bleidleiswyr, megis drwy wefan yr awdurdod lleol.

2.3 Os ydych yn darparu gwybodaeth ar eich gwefan, dylech sicrhau ei bod yn hygyrch i bob pleidleisiwr. Er enghraifft, os ydych yn darparu gwybodaeth ar ffurf PDF, dylech fod yn ymwybodol os na chaiff camau penodol eu dilyn wrth greu PDF efallai na fydd yn cyd-fynd â darllenwyr sgriniau a thechnolegau cynorthwyol eraill. Mae Llywodraeth y DU wedi llunio [canllaw ar lunio PDFau hygyrch](#) i chi gyfeirio ato. Gallech hefyd siarad â swyddog cydraddoldeb eich awdurdod am gyngor.

2.4 Yn unol â deddfwriaeth diogelu data, bydd angen i chi ystyried a yw'n briodol neu'n angenrheidiol i'r hysbysiadau barhau i gael ei gyhoeddi, ar eich gwefan neu rywle arall, ar ôl i gyfnod deiseb yr etholiad hwnnw ddod i ben. Lle mae gan yr hysbysiad ddibenion penodol, h.y. nodi pwy fydd yn ymgeisydd yn yr etholiad, unwaith y bydd yr etholiad drosodd, a bod y cyfle i gwestiynu'r etholiad hwnnw wedi darford, ni fydd ganddynt unrhyw ddiben pellach mwyach. Felly, dylech naill ai ddileu'r hysbysiadau, neu ddileu'r data personol sydd ynddynt, pan fydd dyddiad cau deiseb yr etholiad wedi mynd heibio.

2.5 Mae deddfwriaeth diogelu data yn caniatáu cadw data personol am fwy o amser os caiff y data eu prosesu at ddibenion archifo er budd y cyhoedd yn unig, neu at ddibenion gwyddonol, hanesyddol neu ystadegol ac yn ddarostyngedig i weithredu mesurau diogelu priodol. Ar gyfer hysbysiadau canlyniadau etholiad, er enghraifft, dylech gadw'r rhain ar eich gwefan gan eu bod o ddiddordeb i'r cyhoedd ac at ddibenion hanesyddol ac ystadegol.

Er mwyn gallu sicrhau'r canlyniad a nodwyd yn [safon perfformiad 1](#), bydd angen i chi sicrhau bod gwybodaeth am bleidleisio, gan gynnwys yr hysbysiad etholiad a'r hysbysiad pleidleisio (sydd wedi'i gynnwys yn y datganiad ynghylch pleidiau ac ymgeiswyr unigol a enwebwyd), ar gael yn hawdd i bleidleiswyr, megis ar wefan yr awdurdod lleol.

Er mwyn dangos y gellir cyflawni'r canlyniad, bydd angen i chi sicrhau y gellir cael gafael ar wybodaeth am bleidleisio yn hawdd drwy wefan yr awdurdod lleol.

Gweler [Rhan B – Cynllunio a threfnu](#) i gael canllawiau mwy cyffredinol ar gyfleu gwybodaeth i etholwyr.

2.6 Dylai prosesau gwirio cadarn fod ar waith er mwyn sicrhau nad oes unrhyw wallau yn yr hysbysiadau y mae'n ofynnol i chi eu cyhoeddi. Gallai sicrhau bod prosesau prawfddarllen cadarn ar waith helpu i ganfod unrhyw wallau ac osgoi achosion posibl o dorri data cyn iddynt ddigwydd.

Er mwyn gallu sicrhau'r canlyniad a nodwyd yn [safon perfformiad 1](#), bydd angen i chi sicrhau bod prosesau cadarn ar waith gennych er mwyn sicrhau nad oes unrhyw wallau ar yr hysbysiad(au) etholiad. Er mwyn dangos bod modd sicrhau'r canlyniad, bydd angen i chi gael prosesau ar waith i brawfddarllen yr hysbysiad(au).

Cyfieithu a fformatau hysbysiadau

2.7 Mae'n ofynnol i chi sicrhau y caiff hysbysiadau eu cyfieithu neu eu darparu mewn fformat arall, lle y credwch ei bod yn briodol gwneud hynny a gan ystyried unrhyw gyngor a chyfarwyddyd a roddir gan y Swyddog Canlyniadau Rhanbarthol. Cewch eu paratoi:

- mewn Braille
- mewn ieithoedd heblaw Saesneg (neu yng Nghymru, Cymraeg a Saesneg)
- drwy ddefnyddio lluniau
- mewn fformat sain
- gan ddefnyddio unrhyw ddull arall o sicrhau bod gwybodaeth yn hygyrch

2.8 Ni ellir paratoi'r ffurflen enwebu na'r papur pleidleisio mewn unrhyw iaith na fformat arall. Fodd bynnag, rhaid i'r copi llaw wedi'i chwyddo a'r copïau arddangos o'r papur pleidleisio a gaiff eu harddangos mewn gorsafoedd pleidleisio gynnwys y geiriau 'Pleidleisiwch unwaith yn unig drwy roi croes [X] yn y blwch wrth ymyl eich dewis' wedi argraffu ar frig y papur, a gellir cyfieithu'r geiriau hyn i ieithoedd heblaw Cymraeg a Saesneg.

Hysbysiad etholiad

2.9 Rhaid i'r Swyddog Canlyniadau Rhanbarthol baratoi'r hysbysiad etholiad ac anfon copi atoch, ac mae'n ofynnol i chi ei gyhoeddi yn yr ardal gyfrif.

Datganiad ynghylch pleidiau ac ymgeiswyr unigol a enwebwyd

2.10 Os nad oes unrhyw wrthwynebiadau i'r papurau enwebu na'r rhestrau o ymgeiswyr, mae'n ofynnol i'r Swyddog Canlyniadau Rhanbarthol gyhoeddi datganiad ynghylch pleidiau ac ymgeiswyr unigol a enwebwyd ar gyfer y rhanbarth etholiadol ar ddiwedd y cyfnod gwrthwynebu, sef 5pm, 19 diwrnod gwaith cyn y bleidlais (h.y. **5pm ar 25 Ebrill 2019 (5pm ar 24 Ebrill 2019 yn rhanbarth etholiadol De-orllewin Lloegr)**). Os oes unrhyw wrthwynebiadau, rhaid i'r Swyddog Canlyniadau Rhanbarthol gyhoeddi'r hysbysiad unwaith y bydd y gwrthwynebiadau wedi'u datrys ac erbyn 4pm, 18 diwrnod gwaith cyn y bleidlais (h.y. **4pm ar 26 Ebrill 2019 (4pm ar 25 Ebrill 2019 yn rhanbarth etholiadol De-orllewin Lloegr)**).

2.11 Rhaid i'r Swyddog Canlyniadau Rhanbarthol baratoi ac anfon copi o'r datganiad ynghylch pleidiau ac ymgeiswyr unigol a enwebwyd cyn gynted ag y caiff ei gyhoeddi, ac mae'n ofynnol i chi ei gyhoeddi yn yr ardal gyfrif cyn gynted ag y bo'n ymarferol ar ôl ei dderbyn.

2.12 Os caiff yr etholiad ei ymladd, rhaid i'r datganiad ynghylch pleidiau ac ymgeiswyr unigol a enwebwyd a roddwyd i chi gan y Swyddog Canlyniadau Rhanbarthol gynnwys yr hysbysiad etholiad sy'n nodi dyddiad ac oriau'r etholiad. Os na chaiff yr etholiad ei ymladd, rhaid i'r datganiad nodi bod yr holl ymgeiswyr a ddangosir wedi cael eu hethol.

Hysbysiad ynghylch lleoliad gorsafoedd pleidleisio

2.13 Erbyn y dyddiad olaf ar gyfer cyhoeddi'r hysbysiad etholiad, mae'n ofynnol i chi roi hysbysiad o'r canlynol:

- lleoliad pob gorsaf bleidleisio yn yr ardal gyfrif
- disgrifiad o'r pleidleiswyr sydd â'r hawl i bleidleisio yno

2.14 Rhaid i chi roi copi o'r hysbysiad ynghylch lleoliad gorsafoedd pleidleisio a disgrifiadau o bleidleiswyr sydd â'r hawl i bleidleisio yno i bob asiant etholiad. Dylech hefyd roi copi o'r hysbysiad i bob is-asiant. Dylech gydgyfylltu â'r Swyddog Canlyniadau Rhanbarthol ynghylch y ffordd orau o gyflawni'r ddyletswydd hon, yn cynnwys p'un a gaiff yr hysbysiad ei rannu'n ganolog gan y Swyddog Canlyniadau Rhanbarthol neu p'un a ddylai hyn gael ei wneud yn uniongyrchol gennych chi. Dylech hefyd fod yn barod i sicrhau bod yr hysbysiadau hyn ar gael i unrhyw arsylwyr achrededig ar gais.

2.15 Dylech sicrhau bod gennych brosesau gwirio cadarn er mwyn sicrhau nad oes unrhyw wallau yn yr hysbysiad o leoliad gorsafoedd pleidleisio.

2.16 Os caiff yr etholiad ei ymladd a bod y Swyddog Canlyniadau Rhanbarthol yn rhoi tystiolaeth bod ymgeisydd unigol neu ymgeisydd ar restr plaid wedi marw, ni cheir darpariaeth ar gyfer dirymu'r etholiad na rhoi'r gorau iddo. Fodd bynnag, bydd y Swyddog Canlyniadau Rhanbarthol yn gofyn i chi roi hysbysiad i Swyddogion Llywyddu eu harddangos ym mhob rhan o bob gorsaf bleidleisio er mwyn hysbysu pleidleiswyr bod yr ymgeisydd wedi marw.

Paratoi cardiau pleidleisio

2.17 Rhaid i bob cerdyn pleidleisio ddilyn y ffurf benodedig yn y rheolau etholiadol. Rhaid i chi sicrhau eich bod yn dilyn y ffurfiau ar wahân ar gyfer etholwyr sydd am bleidleisio:

- mewn gorsaf bleidleisio
- drwy'r post
- drwy'r post fel dirprwy

2.18 Yn achos etholwr dienw, dylid hepgor enw a chyfeiriad yr etholwr dienw.

2.19 Bydd angen i chi anfon data eich cerdyn pleidleisio at eich argraffwyr, a dylech gydgyssylltu'n agos â'r Swyddog Cofrestru Etholiadol er mwyn cytuno ar amserlen ar gyfer pryd a sut y bydd data'r gofrestr ddiwygiedig ar gael.

2.20 Ar gyfer yr etholiad ar 23 Mai 2019, am y tro cyntaf, bydd yn ofynnol i Swyddogion Cofrestru Etholiadol gyhoeddi dau hysbysiad newid etholiad interim yn ogystal â'r hysbysiad newid etholiad terfynol. Ar gyfer yr etholiad hwn, ar ôl cyhoeddi'r hysbysiad etholiad, caiff y gofrestr ei diweddarau drwy:

- yr hysbysiad newid etholiad interim cyntaf a gyhoeddir 19 diwrnod gwaith cyn yr etholiad ar 25 Ebrill¹. (**25 Ebrill 2019 (24 Ebrill 2019 yn rhanbarth etholiadol De-orllewin Lloegr)**.)

---

¹ Yn ymarferol, ni fydd angen cyhoeddi hysbysiad newid misol 1 Mai oherwydd bydd unrhyw newidiadau i'r gofrestr a fyddai wedi cael eu cynnwys ar yr hysbysiad hwnnw eisoes wedi'u cynnwys yn yr hysbysiad newid etholiad interim cyntaf.

- yr ail hysbysiad newid etholiad interim a gyhoeddwyd rhwng 26 Ebrill a 15 Mai (24 Ebrill a 15 Mai yn **rhanbarth etholiadol De-orllewin Lloegr**) ar ddyddiad a bennir gan y Swyddog Cofrestru Etholiadol
- yr hysbysiad newid etholiad terfynol a gyhoeddwyd ar 16 Mai

2.21 Dylai diweddariad o'r data cofrestru sy'n deillio o bob un o'r hysbysiadau o newid gael ei anfon at eich argraffwyr mor fuan â phosibl er mwyn ei gwneud yn bosibl i gardiau pleidleisio gael eu paratoi ar gyfer etholwyr newydd.

Mae'r canllawiau ar gyfer Swyddogion Cofrestru Etholiadol ar gyhoeddi hysbysiadau newid etholiad i'w gweld yn [Rhan 4: Cynnal y gofrestr drwy gydol y flwyddyn](#) o'n canllawiau i Swyddogion Cofrestru Etholiadol.

2.22 Os nad chi yw'r Swyddog Cofrestru Etholiadol hefyd, dylech gydgysylltu'n agos â'r Swyddog Cofrestru Etholiadol er mwyn cytuno ar amserlen ar gyfer pryd a sut y bydd data'r gofrestr ddiwygiedig ar gael.

2.23 Os ydych yn gosod y gwaith o baratoi'r cardiau pleidleisio ar gontract allanol, dylech sicrhau bod eich meddalwedd yn gallu llunio ffeil data y gall eich argraffwyr ei defnyddio i baratoi'r deunyddiau yn unol â'r fanyleb sydd ei hangen. Ar gam cynnar yn eich trafodaethau â chyflenwyr dylech nodi ym mha fformat y byddwch yn cyflenwi'r data ac ym mha fformat y byddant yn anfon unrhyw broflenni atoch, a dylai hyn gael ei nodi yn eich manyleb a'ch contract.

2.24 Os anfonwch ddata cofrestru at gontractwr er mwyn cynhyrchu cardiau pleidleisio ar gyfer yr etholiad, rydych yn defnyddio prosesydd. Fel rheolydd data, mae deddfwriaeth diogelu data yn gosod rhwymedigaeth gyfreithiol, wrth ddefnyddio prosesydd, i ffurfioli'r gydberthynas waith mewn contract sy'n nodi'r canlynol:

- y pwnc, natur y prosesu a'i ddiben;
- rhwymedigaethau a hawliau'r rheolydd data;
- hyd y cyfnod prosesu; a
- y mathau o ddata personol a chategoriâu gwrthrychau'r data.

2.25 Hefyd, rhaid i'r contract nodi rhwymedigaethau penodol ar y prosesydd, gan gynnwys gwneud y canlynol:

- cydymffurfio â'r cyfarwyddiadau
- bod yn ddarostyngedig i ddyletswydd cyfrinachedd
- cadw data personol yn ddiogel a'ch hysbysu o unrhyw achos o dorri amodau
- cadw cofnodion ysgrifenedig o'r gweithgareddau prosesu maent yn eu cyflawni ar eich rhan
- dim ond defnyddio is-brosesydd gyda'ch caniatâd
- ildio i archwiliadau ac arolygiadau a rhoi pa wybodaeth bynnag sydd ei hangen arnoch i sicrhau y cydymffurfir â gofynion diogelu data

- dileu neu ddychwelyd unrhyw ddata personol fel y gofynnir amdanynt ar ddiwedd y contract.

2.26 Dylech sicrhau bod eich cytundeb/contract yn cadarnhau'n benodol:

- y dylai data cofrestru etholiadol a ddelir gan brosesydd gael eu dinistrio cyn gynted â phosibl ar ôl y diwrnod pleidleisio.
- na all gwybodaeth o'r gofrestr etholiadol lawn gael ei datgelu ar unrhyw adeg, gan gadarnhau na fydd yn datgelu data i unrhyw un heb awdurdod; a
- ar ôl yr etholiad, y dychwelir unrhyw ddisgiau a chofnodion papur a roddwyd iddo gan ddinistrio unrhyw gopiâu electronig neu bapur o'r data yn ddiogel yn unol â chanllawiau'r Comisiynydd Gwybodaeth.

Ceir rhagor o fanylion ynglŷn â rheoli contractwyr a chyflenwyr yn [Rhan B – Cynllunio a threfnu](#)

2.27 Dylech brofi'r broses drwy anfon data enghreifftiol i'r argraffwyr cyn i'r data 'go iawn' gael eu cyflwyno. Bydd hyn hefyd yn ei gwneud yn bosibl i fersiwn cyn proflen gael ei datblygu, fel y bydd yn amlwg ble y dylai pob rhan o'r data ymddangos ar y cerdyn pleidleisio.

2.28 Dylech hefyd gydgyssylltu â'ch enw cyswllt yn y Post Brenhinol (neu gwmmi dosbarthu masnachol) ar gam cynnar er mwyn sicrhau bod gennych drwyddedau priodol ar waith a bod y cerdyn pleidleisio yn bodloni gofynion dosbarthu penodol.

2.29 Waeth p'un a ydych wedi gosod y gwaith o baratoi cardiau pleidleisio ar gontract allanol ai peidio, chi sy'n parhau i fod yn gyfrifol am sicrhau eu bod yn cael eu paratoi yn unol â'r ddeddfwriaeth. Felly, dylech sicrhau bod gennych drefniadau ar waith sy'n eich galluogi i sicrhau ansawdd y broses gyfan.

2.30 Er mwyn sicrhau bod pleidleiswyr yn cael y wybodaeth sydd ei hangen arnynt, dylech roi proses ar gyfer prawfddarllen cardiau pleidleisio yn fyw ar waith, yn cynnwys cardiau ar gyfer pleidleiswyr absennol, yn ogystal â threfniadau ar gyfer cadarnhau'r deunydd sy'n cael ei baratoi mewn gwirionedd, a fydd yn tynnu sylw at unrhyw broflenni a gymeradwywyd sydd wedi cael eu newid drwy gamgymeriad.

2.31 Rydym wedi llunio [taflen feithiau prawfddarllen](#) y gallwch ei defnyddio i'ch helpu i sicrhau ansawdd y broses gyfan. Gallai sicrhau bod prosesau prawfddarllen cadarn ar waith helpu i ganfod unrhyw wallau ac osgoi achosion posibl o dorri data cyn iddynt ddigwydd.

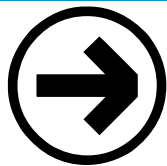
Er mwyn gallu sicrhau'r canlyniad a nodwyd yn [safon perfformiad 1](#), bydd angen i chi sicrhau bod prosesau cadarn ar waith gennych er mwyn sicrhau nad oes unrhyw wallau ar gardiau pleidleisio. Er mwyn

dangos bod modd sicrhau'r canlyniad, bydd angen i chi roi prosesau ar waith i brawfddarllen y cardiau pleidleisio.

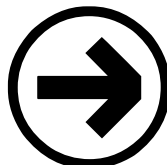
2.32 Rhaid i'r Swyddogion Cofrestru Etholiadol gyhoeddi dau hysbysiad newid etholiad interim cyn cyhoeddi'r hysbysiad newid etholiad terfynol ar y pumed diwrnod gwaith cyn yr etholiad (h.y. dydd lau 16 Mai 2019). Mae'r hysbysiadau hyn yn helpu i sicrhau bod cardiau pleidleisio yn cael eu dosbarthu'n brydlon i'r etholwyr hynny sydd wedi gwneud cais i gofrestru yn agos i'r dyddiad cau cofrestru.

2.33 Rhaid i'r hysbysiad interim cyntaf o newid gael ei gyhoeddi ar ddyddiad cau enwebiadau, sef y pedwerydd diwrnod gwaith ar bymtheg cyn y bleidlais. Rhaid i'r ail hysbysiad interim gael ei gyhoeddi rhwng y deunawfed a'r chweched diwrnod gwaith cyn y bleidlais (cynhwysol). Os nad chi yw'r Swyddog Cofrestru Etholiadol hefyd, dylech gydgysylltu ag ef er mwyn sicrhau y gall amseriad cyhoeddi'r ail hysbysiad interim ategu llunio eich ail set o gardiau pleidleisio.

2.34 Dylai diweddariad o'r data cofrestru sy'n deillio o bob un o'r hysbysiadau o newid gael ei anfon at eich argraffwyr cyn gynted â phosibl er mwyn ei gwneud yn bosibl i gardiau pleidleisio gael eu paratoi ar gyfer etholwyr newydd.

Ceir rhagor o wybodaeth am hysbysiadau interim yn [Rhan 4 – cynnal y gofrestr drwy gydol y flwyddyn](#) o ganllawiau'r Comisiwn i Swyddogion Cofrestru Etholiadol.

Ceir rhagor o fanylion ynglŷn â rheoli contractwyr a chyflenwyr yn Rhan B – Cynllunio a threfnu. Rydym hefyd wedi llunio rhestr wirio datblygu contract i'ch helpu i weithio gyda chontractwyr/cyflenwyr.

Dosbarthu cardiau pleidleisio

2.35 Mae'n ofynnol i chi anfon cardiau pleidleisio cyn gynted ag y bo'n ymarferol ar ôl cyhoeddi'r hysbysiad etholiad.

2.36 Er mwyn sicrhau bod pleidleiswyr yn cael y wybodaeth sydd ei hangen arnynt ac o fewn amser iddynt fwrw eu pleidlais, dylech sicrhau y gall cardiau pleidleisio gael eu derbyn gan bleidleiswyr cyn gynted â phosibl, fel bod ganddynt gymaint o amser â phosibl i newid eu manylion cofrestru neu wneud cais am bleidlais absennol.

2.37 Bydd angen i chi gynnal asesiad o'r dyddiad dosbarthu gorau ar gyfer cardiau pleidleisio a dylech ganolbwyntio ar ba bryd y gall etholwyr ddisgwyl cael cardiau pleidleisio.

Er mwyn gallu sicrhau'r canlyniad a nodwyd yn [safon perfformiad 1](#), bydd angen i chi sicrhau bod pleidleiswyr yn cael cardiau pleidleisio cyn gynted â phosibl fel bod ganddynt gymaint o amser â phosibl i weithredu ar y wybodaeth. Er mwyn dangos bod modd sicrhau'r canlyniad, bydd angen i chi nodi'r ffordd y dosberthir cardiau pleidleisio, gan gynnwys amcangyfrif o ba bryd y dosberthir cardiau pleidleisio.

2.38 Gellir dosbarthu cardiau pleidleisio yn bersonol, drwy'r post neu drwy ryw dull arall a bennir gennych fel y dull mwyaf priodol ar gyfer yr ardal gyfrif.

Dosbarthu â llaw

2.39 Os penderfynwch ddosbarthu cardiau pleidleisio yn bersonol dylech gynllunio sut y bydd hyn yn gweithio'n ymarferol. Dylech benodi digon o staff i sicrhau bod cardiau pleidleisio yn cael eu derbyn gan bleidleiswyr cyn gynted â phosibl er mwyn sicrhau bod pleidleiswyr post yn cael cymaint o amser â phosibl i newid eu manylion cofrestru neu wneud cais am bleidlais absennol. Dylech nodi'n glir yn eich cyfarwyddiadau y diwrnod olaf y byddech yn disgwyl i bob cerdyn pleidleisio gael ei ddosbarthu.

2.40 Dylech sicrhau bod staff yn ymwybodol o ystyriaethau diogelu data, a dylech ystyried ei gwneud yn ofynnol i staff gadarnhau'n ysgrifenedig ar adeg recriwtio y byddant yn dilyn eich polisi diogelu data.

2.41 Dylech hefyd roi trefniadau ar waith i fonitro'r broses ddosbarthu, gyda'r nod o sicrhau bod cardiau pleidleisio wedi cael eu dosbarthu drwy'r ardal gyfrif gyfan ac yn unol ag amserlenni y cytunwyd arnynt. Gall hyn gynnwys ei gwneud yn ofynnol i staff dosbarthu lenwi taflenni cofnodi a threfnu i oruchwylwyr gynnal hapwiriadau.

Dosbarthu drwy'r post

2.42 Gallwch ddefnyddio'r Post Brenhinol neu unrhyw gwmni dosbarthu masnachol arall i ddosbarthu'r cardiau pleidleisio. Os ydych yn dosbarthu cardiau pleidleisio drwy'r post, dylech gydgysylltu â'ch darparwr gwasanaethau post i gytuno ar amserlen ar gyfer dosbarthu a chael unrhyw brawf postio a ddarperir gan y cwmni.

2.43 Dylech hefyd roi trefniadau ar waith i fonitro'r broses o ddosbarthu cardiau pleidleisio, gyda'r nod o sicrhau eu bod wedi cael eu dosbarthu drwy'r ardal gyfrif gyfan ac yn unol ag amserlenni y cytunwyd arnynt. Os oes modd, dylech roi trefniadau ar waith i olrhain y broses ddosbarthu er mwyn helpu i ymateb i unrhyw ymholiadau gan etholwyr.

2.44 Dylai'ch gwaith cynllunio wrth gefn ymdrin â sut y byddech yn dosbarthu unrhyw gardiau pleidleisio pe na bai'r Post Brenhinol neu'r cwmni dosbarthu

masnachol a gontractiwyd gennych yn gallu dosbarthu'r cardiau pleidleisio, er enghraifft, oherwydd gweithredu diwydiannol.

2.45 Rhaid i gerdyn pleidleisio gael ei anfon i gyfeiriad cymwys yr etholwr neu, yn achos dirprwy, i gyfeiriad y dirprwy fel y'i dangosir yn y rhestr o ddirprwyon.

2.46 Rhaid i gerdyn pleidleisio etholwr dienw gael ei anfon mewn prif amlen i gyfeiriad cymwys yr etholwr neu, os nodwyd cyfeiriad gwahanol ar ei gais cofrestru, rhaid anfon y cerdyn pleidleisio i'r cyfeiriad arall hwnnw.

Paratoi papurau pleidleisio

2.47 Chi sy'n gyfrifol am baratoi'r papurau pleidleisio oni fydd y Swyddog Canlyniadau Rhanbarthol yn dweud yn wahanol. Pennir ffurf y papur pleidleisio mewn deddfwriaeth ac mae gennych ddyletswydd gyfreithiol i ddilyn y cyfarwyddiadau hyn yn ofalus. Gall y Swyddog Canlyniadau Rhanbarthol wneud trefniadau rhanbarthol ar gyfer ffurf y papur pleidleisio ac mewn unrhyw achos, dylech gydgyssylltu ag ef mewn perthynas â ffurf y papurau pleidleisio cyn gynted â phosibl.

2.48 Rhaid i bapurau pleidleisio ar gyfer pleidleiswyr post ac at ddefnydd gorsafoedd pleidleisio fod ar yr un ffurf, ond gall y marc swyddogol fod yn wahanol os dymunir.

2.49 Ni ragnodir lliw'r papurau pleidleisio ar gyfer etholiad Senedd Ewrop. Yn unol â'r gyfraith mae'n rhaid i liw papurau pleidleisio a gyflwynwyd fod yn wahanol i liw papurau pleidleisio cyffredin. Dylech gydgyssylltu â'r Swyddog Canlyniadau Rhanbarthol ynghylch lliwiau'r papurau pleidleisio i'w defnyddio yn yr etholiad.

Y 'marc swyddogol'

2.50 Yn ôl y gyfraith mae'n ofynnol ychwanegu marc diogelwch priodol – y 'marc swyddogol' – at y papur pleidleisio.

2.51 Dylai'r marc fod yn unigryw ac nid oes rhaid iddo gynnwys tyllu wedi'i ychwanegu ar adeg dosbarthu'r papur pleidleisio, ond gellir defnyddio cyfarpar stampio o hyd er mwyn creu marciau swyddogol wedi'i dyllu. Gallai fod yn arwyddlun wedi'i argraffu neu farc neu ddyfais argraffu arbennig megis dyfrnod. Dylai fod modd ei weld ar flaen y papur pleidleisio fel y gellir ei weld yn y cyfrif heb orfod troi'r papur pleidleisio drosodd.

2.52 Os caiff papurau pleidleisio eu hargraffu'n lleol, gall y Swyddog Canlyniadau Rhanbarthol eich cynghori neu eich gorchymyn i ddefnyddio marc swyddogol penodol, neu ei gwneud yn ofynnol iddo gynnwys nodweddion penodol. Dylech gydgyssylltu â'r Swyddog Canlyniadau Rhanbarthol ynghylch y marc swyddogol i'w ddefnyddio ar y papur pleidleisio.

2.53 Y marc swyddogol:

- Gall fod yr un fath ar gyfer pob papur pleidleisio yn yr etholiad neu gellir defnyddio marciau swyddogol gwahanol at ddibenion gwahanol yn yr un etholiad, er enghraifft, un ar gyfer pleidleisiau post a'r llall ar gyfer papurau pleidleisio mewn gorsafoedd pleidleisio.
- Ni ellir ei aildefnyddio am bum mlynedd ar gyfer etholiadau i'r un ardal gyfrif.

Manylion ymgeiswyr unigol ac ymgeiswyr ar restr plaid

2.54 Bydd y Swyddog Canlyniadau Rhanbarthol yn rhoi manylion ymgeiswyr unigol ac ymgeiswyr ar restr plaid a fydd yn ymddangos ar y papur pleidleisio.

2.55 Rhaid i bleidiau, ymgeiswyr sydd ar restr plaid ac ymgeiswyr unigol ymddangos ar y papur pleidleisio fel y'u rhestrir fel yn y datganiad ynghylch pleidiau ac ymgeiswyr unigol a enwebwyd. Rhaid i'r cyfarwyddiadau ar gyfer argraffu nodi pa wybodaeth o'r datganiad ynghylch pleidiau ac ymgeiswyr unigol y mae'n rhaid iddynt ymddangos ar y papur pleidleisio a sut mae'n rhaid eu cyflwyno.

2.56 Nid yw'r cyfarwyddiadau ar gyfer argraffu papurau pleidleisio yn y rheolau etholiadol yn caniatáu i enw plaid neu ddisgrifiad ohoni gael eu hargraffu mewn llythrennau bras ar y papur pleidleisio. Felly, hyd yn oed os bydd plaid wedi cofrestru ei henw neu ddisgrifiad gyda'r Comisiwn mewn llythrennau bras, rhaid i'r enw neu'r disgrifiad gael eu hargraffu ar bapurau pleidleisio yn yr un teip mawr.

2.57 Fodd bynnag, gall geiriau o fewn enw plaid neu ddisgrifiad ohoni gael blaenlythrennau bras, ac yn yr achos hwn, dylent gael eu hargraffu fel hyn ar y papurau pleidleisio (er enghraifft, Plaid y Democratiaid Rhyddfrydol). Pan fydd enw plaid neu ddisgrifiad ohoni yn cynnwys acronym a ddangosir ar y gofrestr o bleidiau gwleidyddol mewn llythrennau bras, dylid argraffu pob llythyren o'r acronym ar y papur pleidleisio yn yr un ffordd (er enghraifft, UKIP).

2.58 Os bydd plaid wedi gwneud cais am hynny, rhaid i arwyddlun y plaid y gofynnwyd amdano gael ei argraffu i'r dde o enw'r plaid a'r disgrifiad ohoni (os o gwbl). Mae uchafswm maint arwyddlun ar y papur pleidleisio wedi'i bennu yn y cyfarwyddiadau ar gyfer argraffu yn y rheolau etholiadol. Wrth ychwanegu arwyddlun plaid ar bapur pleidleisio, ni ddylid newid siâp yr arwyddlun.

2.59 Dylech sicrhau bod yr arwyddlun ar yr un ffurf â'r arwyddlun cofrestredig – er enghraifft, peidiwch ag ymestyn arwyddluniau yn siapiau sgwâr os nad ydynt wedi'u cofrestru fel delweddau sgwâr, oherwydd byddai hyn yn newid eu hymddangosiad.

Y ffurf ar gyfer cefn y papur pleidleisio

2.60 Gall y Swyddog Canlyniadau Rhanbarthol roi arweiniad neu gyfarwyddyd i chi ynghylch yr elfennau amrywiol y mae angen eu cynnwys ar gefn y papur pleidleisio.

2.61 Yn unol â gofynion y gyfraith, mae'n ofynnol i'r wybodaeth ganlynol gael ei chynnwys ar gefn y papur pleidleisio yn y fformat canlynol:

Rhif [rhif y papur pleidleisio]

[marc adnabod unigryw arall]

Etholiad ar gyfer ardal gyfrif leol [enw'r ardal gyfrif leol] Rhanbarth Etholiad Ewrop [enw'r rhanbarth etholiadol] ar [diwrnod/mis]. 20[xx].

2.62 Rhaid i rif y papur pleidleisio a marc adnabod unigryw arall gael eu hargraffu'n agos at ei gilydd.

2.63 Rhaid i rif y papur pleidleisio:

- fod yn unigryw i bob papur pleidleisio yn yr ardal gyfrif
- gael ei argraffu ar gefn y papur pleidleisio

2.64 Dylai rhifau papurau pleidleisio redeg yn olynol, ond nid oes rhaid iddynt ddechrau yn '1'.

2.65 Gall y marc adnabod unigryw gynnwys llythrennau a rhifau a gall ailadrodd rhif y papur pleidleisio gyda rhagddodiad neu ôl-ddodiad. Hefyd, gall marc adnabod unigryw fod yn god bar ond nid oes rhaid iddo fod. Nid yw'r un peth â'r marc swyddogol.

2.66 O ran y marc adnabod:

- dylai fod yn unigryw i bob papur pleidleisio
- gellir ei aildefnyddio ar gyfer yr etholiad nesaf
- rhaid iddo gael ei argraffu ar gefn y papur pleidleisio

Argraffu papurau pleidleisio

2.67 Rhaid i'r papur pleidleisio gael ei argraffu yn unol â'r cyfarwyddiadau ar gyfer argraffu yn yr atodiad i'r rheolau etholiadol ac yn unol ag unrhyw arweiniad neu gyfarwyddiadau a roddir gan y Swyddog Canlyniadau Rhanbarthol, sy'n gyfrifol am sicrhau bod y papurau pleidleisio yn gyson ar draws y rhanbarth etholiadol.

2.68 Rhagnodir uchder y rhesi ar y papur pleidleisio yn y cyfarwyddiadau ar gyfer argraffu, sy'n golygu y caiff maint y papur pleidleisio ei bennu yn ôl nifer y pleidiau ac ymgeiswyr unigol sy'n sefyll etholiad. Dylech sicrhau eich bod yn cysylltu â'ch cyflenwr argraffu ar gam cynnar i gadarnhau maint mwyaf y papur pleidleisio y gallant ei argraffu a sicrhau, os bydd angen, fod ganddynt drefniadau wrth gefn os bydd angen papur pleidleisio mwy o faint. Dylech gydgyssylltu â'r Swyddog Canlyniadau Rhanbarthol er mwyn sicrhau y gellir argraffu'r papurau pleidleisio yn unol ag unrhyw arweiniad neu gyfarwyddiadau ganddo, ni waeth sawl plaid ac ymgeisydd unigol sy'n sefyll etholiad.

2.69 Os anfonwch ddata at gontractwr er mwyn cynhyrchu papurau pleidleisio ar gyfer yr etholiad, rydych yn defnyddio prosesydd. Fel rheolydd data, mae deddfwriaeth diogelu data yn gosod rhwymedigaeth gyfreithiol, wrth ddefnyddio prosesydd, i ffurfioli'r gydberthynas waith mewn contract sy'n nodi'r canlynol:

- y pwnc, natur y prosesu a'i ddiben;
- rhwymedigaethau a hawliau'r rheolydd data;
- hyd y cyfnod prosesu; a
- y mathau o ddata personol a chategoriâu gwrthrychau'r data.

2.70 Hefyd, rhaid i'r contract nodi rhwymedigaethau penodol ar y prosesydd, gan gynnwys gwneud y canlynol:

- cydymffurfio â'r cyfarwyddiadau
- bod yn ddarostyngedig i ddyletswydd cyfrinachedd
- cadw data personol yn ddiogel a'ch hysbysu o unrhyw achos o dorri amodau
- cadw cofnodion ysgrifenedig o'r gweithgareddau prosesu maent yn eu cyflawni ar eich rhan
- dim ond defnyddio is-brosesydd gyda'ch caniatâd
- ildio i archwiliadau ac arolygiadau a rhoi pa wybodaeth bynnag sydd ei hangen arnoch i sicrhau y cydymffurfir â gofynion diogelu data
- dileu neu ddychwelyd unrhyw ddata personol fel y gofynnir amdanynt ar ddiwedd y contract

2.71 Dylid dechrau argraffu papurau pleidleisio cyn gynted â phosibl ar ôl y dyddiad cau ar gyfer tynnu enwau yn ôl, ac ar ôl i'r proflenni terfynol gael eu cymeradwyo. Dylech roi prosesau prawfddarllen cadarn ar waith, yn ogystal â threfniadau ar gyfer cadarnhau'r papurau pleidleisio wrth iddynt gael eu hargraffu, a fydd yn tynnu sylw at unrhyw broflenni a gymeradwywyd sydd wedi cael eu newid drwy gamgymeriad. Gallai hyn gynnwys, er enghraifft, sicrhau bod proflenni yn cael eu gwirio ddwywaith gan o leiaf ddau berson.

Er mwyn gallu sicrhau'r canlyniad a nodwyd yn [safon perfformiad 1](#), bydd angen i chi sicrhau bod prosesau cadarn ar waith gennych er mwyn sicrhau nad oes unrhyw wallau ar yr hysbysiad etholiad. Er mwyn dangos y gellir cyflawni'r canlyniad, bydd angen i chi sicrhau bod gennych broses ar waith ar gyfer prawfddarllen papurau pleidleisio, yn ogystal â threfniadau ar gyfer gwirio'r papurau pleidleisio wrth iddynt gael eu hargraffu, a fydd yn tynnu sylw at unrhyw broflenni a gymeradwywyd sydd wedi cael eu newid drwy gamgymeriad.

2.72 Pan fyddwch yn prawfddarllen papurau pleidleisio, dylech gadarnhau'r canlynol:

- bod pob plaid ac ymgeisydd wedi ei gynnwys ar y papur pleidleisio
- bod yr holl fanylion ar y papur pleidleisio wedi'u sillafu'n gywir

- bod pob arwyddlun y gofynnwyd yn ddilys amdano wedi ei gynnwys a'i fod yn cyfateb i gofnod y blaid yng nghofrestr y Comisiwn
- bod pob disgrifiad o blaid ac arwyddlun wedi cael ei argraffu yn y llinell ar gyfer y blaid gywir
- pan fydd ymgeisydd unigol wedi dewis defnyddio disgrifiad, bod hyn wedi cael ei argraffu yn y llinell ar gyfer yr ymgeisydd cywir
- bod y cyfarwyddiadau pleidleisio ar frig y papur pleidleisio yn cyfateb i'r gofynion deddfwriaethol
- bod y papurau pleidleisio wedi cael eu torri i'r maint cywir
- bod y marc swyddogol wedi'i gynnwys

2.73 Ar ôl i chi dderbyn y papurau pleidleisio wedi'u hargraffu, dylech gynnal gwiriad olaf cyn i unrhyw bapurau pleidleisio gael eu dosbarthu naill ai mewn sesiwn dosbarthu pleidleisiau post neu eu darparu mewn gorsaf bleidleisio. Dylid gwneud hyn drwy wirio'r papur pleidleisio cyntaf a'r un olaf o leiaf ym mhob llyfr a thrwy gadarnhau bod rhifau papurau pleidleisio ym mhob llyfr neu becyn yn rhedeg yn olynol.

Ceir canllawiau cyffredinol ar reoli contractwyr a chyflenwyr ac ar fonitro eu gwaith yn [Rhan B: Cynllunio a Threfnu](#). Rydym hefyd wedi llunio rhestr wirio datblygu contract i'ch helpu i weithio gyda chontractwyr/cyflenwyr.

Rydym hefyd wedi llunio taflen ffeithiau prawfddarllen y gallwch ei defnyddio i'ch helpu i sicrhau ansawdd y broses gyfan.

2.74 Mae angen rhoi ystyriaeth ofalus i nifer y papurau pleidleisio y bydd angen eu hargraffu er mwyn caniatáu i chi ddyrannu nifer ddigonol o bapurau pleidleisio i orsafoedd pleidleisio a dosbarthu pecynnau pleidleisio drwy'r post. Dylech seilio nifer y papurau pleidleisio a gaiff eu hargraffu ar y nifer fwyaf o etholwyr cymwys fydd yn pleidleisio, sef 100%. Mae risgiau sylweddol ynghlwm wrth argraffu papurau pleidleisio yn seiliedig ar nifer lai o etholwyr yn pleidleisio. Er enghraifft, os bydd nifer y papurau pleidleisio yn dechrau mynd yn brin ar y diwrnod pleidleisio, bydd yn anoddach ar y cam hwnnw i argraffu rhagor o bapurau pleidleisio a'u hanfon i'r gorsafoedd pleidleisio hynny lle mae prinder, mewn pryd.

2.75 Os penderfynwch, am unrhyw reswm, beidio ag argraffu papurau pleidleisio yn seiliedig ar y nifer fwyaf o etholwyr cymwys fydd yn pleidleisio, dylech asesu'r risgiau yn ofalus.

2.76 Fel rhan o'ch asesiad risg dylech ystyried:

- cyd-destun penodol yr etholiadau hyn
- unrhyw amgylchiadau lleol penodol
- y nifer ragamcanol a bleidleisiodd – fel gofyniad sylfaenol, dylech dybio **na fydd** y nifer sy'n pleidleisio yn llai na'r nifer a bleidleisiodd yn y digwyddiad etholiadol cyfatebol diwethaf

- unrhyw faterion lleol neu genedlaethol a all effeithio ar y nifer sy'n pleidleisio
- p'un a yw'n well cael stoc o bapurau pleidleisio ychwanegol sy'n barod i'w dosbarthu'n gyflym i orsafoedd pleidleisio, o ran eich gallu i ymateb i alw ychwanegol, ac yn fwy cost-effeithiol nag argraffu papurau pleidleisio ar y diwrnod pleidleisio.

2.77 Dylech gymryd camau hefyd i sicrhau y gellir argraffu papurau pleidleisio ychwanegol ar fyr rybudd os bydd angen a phenderfynu sut y byddai staff gorsafoedd pleidleisio yn cael eu briffio pe bai'r sefyllfa hon yn codi.

2.78 Ceir canllawiau ar ddyrannu papurau pleidleisio i orsafoedd pleidleisio ym mharagraff **3.15**.

Diogelwch papurau pleidleisio

2.79 Ar ôl i'r marc swyddogol gael ei argraffu ar eich papurau pleidleisio, maent yn 'fyw' i bob diben. Ni waeth a ydych wedi gosod y gwaith argraffu ar gontract allanol neu a ydych yn argraffu'n fewnol, er mwyn sicrhau y gall fod gan bleidleiswyr hyder yn y broses, dylech sicrhau diogelwch papurau pleidleisio wrth iddynt gael eu paratoi a'u storio. Dylai eich trefniadau diogelwch atal pobl rhag gweld na defnyddio'r papurau pleidleisio heb awdurdod ar bob cam o'r broses baratoi a storio rhwng argraffu a'r bleidlais.

Er mwyn gallu sicrhau'r canlyniad a nodwyd yn [safon perfformiad 1](#), bydd angen i chi sicrhau bod papurau pleidleisio'n cael eu storio'n ddiogel bob amser. Er mwyn dangos y gellir cyflawni'r canlyniad, bydd angen i chi sicrhau bod trefniadau ar waith ar gyfer storio papurau pleidleisio yn ddiogel sy'n atal pobl rhag gweld na defnyddio'r papurau pleidleisio heb awdurdod ar bob cam o'r broses baratoi a storio rhwng argraffu a'r bleidlais.

3 Pleidleisio mewn gorsaf bleidleisio

3.1 Rydym wedi paratoi [llawlyfr i orsafoedd pleidleisio](#) sy'n ymdrin â'r gweithdrefnau pleidleisio'n fanwl a'r hyn y dylech ei ddisgwyl ar y diwrnod pleidleisio.

3.2 Nid yw'r canllawiau a geir yn y llawlyfr i orsafoedd pleidleisio wedi cael eu hatgynhyrchu yma. Yn lle hynny, mae'r rhan hon o'n canllawiau'n canolbwyntio ar y gwaith paratoi y bydd angen i chi ei wneud cyn y diwrnod pleidleisio.

Trefnu gorsafoedd pleidleisio

Ceir canllawiau ar nodi gorsafoedd pleidleisio addas yn [Rhan B: Cynllunio a Threfnu](#).

3.3 Dylech gymryd pob cam angenrheidiol i sicrhau y caiff gorsafoedd pleidleisio eu gosod gan ystyried y pleidleisiwr. Yn benodol, dylid ystyried anghenion pleidleiswyr sydd ag anabledau gwahanol. Dylid hefyd ystyried y ffordd y caiff yr holl ddodrefn a chyfarpar angenrheidiol eu gosod, yn ogystal â ble y dylid arddangos hysbysiadau, ynghyd â gosod arwyddion y tu mewn i'r orsaf bleidleisio ac arwyddion allanol.

3.4 Dylech ddatblygu cynlluniau ar gyfer diwyg pob un o'r gorsafoedd pleidleisio y gellir eu defnyddio i helpu'r rhai sy'n gosod y gorsafoedd pleidleisio. Dylech ystyried y llif, gan gynnwys sut y bydd y pleidleisiwr yn symud drwy'r broses bleidleisio o'r adeg y daw i mewn i'r orsaf bleidleisio i'r adeg y bydd yn ei gadael.

3.5 Dylai pwy bynnag sy'n gyfrifol am osod gorsafoedd pleidleisio gael cyfarwyddyd ynglŷn â sut i wneud hynny a'r hyn a allai'r diwyg ei gyflawni

3.6 Os na ddisgwylir i staff gorsafoedd pleidleisio osod gorsafoedd pleidleisio, dylent gael eu cyfarwyddo i gadarnhau bod yr orsaf bleidleisio wedi'i gosod yn gywir, a dylent gyfeirio at unrhyw gynlluniau diwyg a baratowyd gennych a rhestr wirio gosod gorsaf bleidleisio yn [llawlyfr y Comisiwn i orsafoedd pleidleisio](#) wrth wneud hynny. Mae'r llawlyfr i orsafoedd pleidleisio hefyd yn ymdrin â lleoli cyfarpar ac arddangos hysbysiadau, ac yn rhoi enghreifftiau o ddiwyg ar gyfer ystafell lle mae un orsaf bleidleisio ac ystafell lle mae mwy nag un orsaf bleidleisio.

Er mwyn gallu cyflawni'r canlyniad a nodir yn [safon perfformiad 1](#), bydd angen i chi sicrhau yr ystyrir anghenion mynediad wrth gynllunio ar gyfer gorsafoedd pleidleisio a'u sefydlu a sicrhau bod staff gorsafoedd pleidleisio wedi'u hyfforddi i sefydlu gorsafoedd pleidleisio mewn ffordd sy'n ystyried anghenion pleidleiswyr. Er mwyn dangos y gellir cyflawni'r canlyniad, bydd angen i chi asesu anghenion mynediad, nodi unrhyw broblemau a chymau gweithredu a gymerwyd i'w datrys a darparu canllawiau/hyfforddiant i staff gorsafoedd pleidleisio.

Ceir rhagor o ganllawiau ar hyfforddi staff gorsafoedd pleidleisio yn [Rhan B: Cynllunio a Threfnu](#).

3.7 Gellir defnyddio ymweliadau arolygwyr gorsafoedd pleidleisio i gadarnhau diwyg gorsaf pleidleisio a sicrhau bod yr holl hysbysiadau yn parhau i gael eu harddangos yn gywir drwy'r diwrnod pleidleisio cyfan.

Ceir rhagor o fanylion am rôl arolygwyr gorsafoedd pleidleisio yn [Rhan B: Cynllunio a Threfnu](#).

Cyfarpar a deunyddiau gorsafoedd pleidleisio

3.8 Mae'n ofynnol i chi ddarparu deunyddiau penodol ar gyfer gorsafoedd pleidleisio:

- blwch/blychau pleidleisio
- papurau pleidleisio (gan gynnwys papurau pleidleisio a gyflwynwyd)
- deunyddiau sy'n galluogi pleidleiswyr i farcio eu papurau pleidleisio (pensiliau yn ymarferol - efallai y dylech ddarparu llinyn er mwyn atodi'r pensiliau i'r bythau pleidleisio)
- rhan berthnasol o'r gofrestr
- y rhestrau o bleidleiswyr absennol - rhestrau o bleidleiswyr drwy'r post, dirprwyon pleidleiswyr a dirprwyon sy'n pleidleisio drwy'r post
- ffurflen i gofnodi manylion etholwyr sydd wedi cael papurau pleidleisio ar ôl i wall clercol gael ei gywiro (y gellir ei hatodi i gofrestr yr orsaf pleidleisio)
- y rhestr rhif cyfatebol
- fersiwn print mawr o'r papur pleidleisio
- copi llaw enghreifftiol wedi'i chwyddo o'r papur pleidleisio
- dyfais pleidleisio at ddefnydd pobl ddall neu bobl â golwg rhannol
- cyfrifon papurau pleidleisio
- datganiad gan gymdeithion pleidleiswyr ag anableddau
- rhestr o bleidleisiau a gyflwynwyd

- rhestr o bleidleisiau a farciwyd gan y Swyddog Llywyddu
- datganiad o nifer y pleidleisiau a farciwyd gan y Swyddog Llywyddu
- rhestr o bleidleiswyr ag anabledau a gynorthwywyd gan gymdeithion canllawiau ar hysbysiad pleidleiswyr
- hysbysiad cyfarwyddiadau i bleidleiswyr (i'w arddangos y tu mewn i'r bwth pleidleisio)
- sgriniau pleidleisio
- pecynnau, gyda seliau, i osod ynddynt yr eitemau a gaiff eu dychwelyd atoch, megis papurau pleidleisio drwy'r post a ddychwelir i'r orsaf bleidleisio, a deunydd pecynnu ar gyfer dogfennaeth yr etholiad ar ddiwedd y cyfnod pleidleisio.

3.9 At hynny dylech ddarparu'r canlynol:

- copi o'r gofynion ynglŷn â chyfrinachedd
- amlenni, gyda seliau, i osod ynddynt unrhyw bapurau pleidleisio a ddosbarthwyd ond nad yw'r etholwr wedi'u gosod yn y blwch pleidleisio
- ffurflen neu restr i gofnodi etholwyr a farciwyd yn bleidleiswyr drwy'r post ond sy'n honni nad ydynt wedi gwneud cais am bleidlais drwy'r post
- papur nodiadau at ddefnydd staff yr orsaf bleidleisio
- eitemau deunydd swyddfa fel sy'n ofynnol, e.e. clipiau papur, pinnau bawd, tac glynu, tâp selio
- sachau plastig ar gyfer dychwelyd deunydd swyddfa a chyfarpar i'r lleoliad dilysu
- amlenni ar gyfer creu pecynnau

3.10 Dylech gadarnhau bod cyfarpar pob gorsaf bleidleisio yn addas at y diben a bod gennych ddigon ohono. Dylech fod wedi paratoi cyfarpar a deunyddiau'ch gorsafoedd pleidleisio mewn da bryd cyn y diwrnod pleidleisio, naill ai i'w dosbarthu i orsafoedd pleidleisio neu i'w casglu gan Swyddogion Llywyddu.

3.11 Fel rhan o'ch gwerthusiad o addasrwydd eich gorsafoedd pleidleisio byddwch eisoes wedi ystyried materion hygrychedd y tu mewn a'r tu allan i bob un o'ch gorsafoedd pleidleisio. Dylech sicrhau y caiff unrhyw gyfarpar ychwanegol yr ydych wedi'i nodi sy'n ofynnol er mwyn gwneud yr orsaf bleidleisio yn hygrych ei ddosbarthu a'i osod mewn da bryd cyn i'r bleidlais agor.

3.12 Os oes dolen sain wedi'i gosod mewn gorsaf bleidleisio, dylid ei defnyddio lle bynnag y bo modd er mwyn gwneud y broses etholiadol yn hygrych i bleidleiswyr sydd â cholled clyw. Byddai angen rhoi hyfforddiant i staff gorsafoedd pleidleisio ynglŷn â sut i ddefnyddio'r rhain yn y sesiwn frifio.

3.13 Rhaid i chi roi copi o'r gofynion cyfrinachedd perthnasol i bob aelod o staff gorsafoedd pleidleisio. Rydym wedi llunio'r gofynion cyfrinachedd perthnasol yn [Saesneg](#) ac yn [Gymraeg](#) ar gyfer ardaloedd cyfrif yng Nghymru.

Dyrannu papurau pleidleisio

3.14 Rhaid i chi, yn amodol ar unrhyw gyngor neu gyfarwyddyd a roddir gan y Swyddog Canlyniadau Rhanbarthol, roi'r cyfryw nifer o bapurau pleidleisio ag sydd ei hangen, yn eich barn chi, i bob gorsaf bleidleisio. Os nad ydych yn dyrannu papurau pleidleisio ar gyfer 100% o'r etholwyr sydd â hawl i bleidleisio yn bersonol yn y gorsafoedd pleidleisio, bydd angen ystyried yn ofalus y nifer a fydd yn ofynnol ym mhob achos.

3.15 Fel rhan o'ch ystyriaeth, dylech ystyried nifer y bobl y mae disgwyl iddynt bleidleisio. Mewn achos o'r fath, fel gofyniad sylfaenol, dylech dybio **na fydd** y nifer sy'n pleidleisio yn llai na'r nifer a bleidleisiodd yn y digwyddiad etholiadol cyfatebol diwethaf.

3.16 Os penderfynwch, am unrhyw reswm, beidio â dyrannu papurau pleidleisio i orsafoedd pleidleisio yn seiliedig ar 100% o'r etholwyr cymwys yn pleidleisio, dylech sicrhau bod gennych gynlluniau ar waith i wneud yn siŵr y gellir rhoi papurau pleidleisio ychwanegol i unrhyw orsaf bleidleisio y bydd eu hangen arni mewn pryd a rhoi cyngor clir i Swyddogion Llywyddu ynghylch sut i gwblhau'r cyfrifon papurau pleidleisio er mwyn ystyried y dyraniad ychwanegol.

3.17 Wrth ddyrannu papurau pleidleisio i orsafoedd pleidleisio, sicrhewch fod y rhifau ar y papurau pleidleisio a ddyrennir i bob gorsaf bleidleisio yn rhedeg yn olynol er mwyn osgoi unrhyw broblemau wrth gwblhau'r rhestr rhif cyfatebol neu'r cyfrif papurau pleidleisio. Ceir canllawiau pellach ar argraffu papurau pleidleisio yn **Production of notices, poll cards and ballot papers** uchod.

3.18 Rhaid i bapurau pleidleisio a gyflwynwyd hefyd gael eu darparu i Swyddogion Llywyddu. Dylai papurau pleidleisio a gyflwynwyd gael eu darparu i orsafoedd pleidleisio mewn amlen wedi'i seilio gyda chyfarwyddiadau sy'n nodi mai dim ond o dan amgylchiadau a bennir y dylid agor yr amlen a dosbarthu'r papurau pleidleisio ynddi, a dylid rhoi disgrifiad byr o'r amgylchiadau hynny. Gall hyn helpu i osgoi rhoi papurau pleidleisio a gyflwynwyd ar gam.

3.19 Dylech gymryd pob cam angenrheidiol i sicrhau bod staff pob gorsaf bleidleisio yn deall bod amgylchiadau cyfyngedig lle y gellir dosbarthu papurau pleidleisio a gyflwynwyd, a'u bod yn ymwybodol o'r amgylchiadau hyn a pha brosesau y bydd yn ofynnol iddynt eu dilyn wrth eu dosbarthu. Ymdrinnir â'r amgylchiadau lle y gellir dosbarthu papurau pleidleisio a gyflwynwyd a'r prosesau ar gyfer gwneud hynny yn [llawlyfr y Comisiwn i orsafoedd pleidleisio](#).

Ceir rhagor o ganllawiau ar hyfforddi staff gorsafoedd pleidleisio yn [Rhan B: Cynllunio a Threfnu..](#)

Cofrestrau gorsafoedd pleidleisio a rhestrau pleidleiswyr absennol

3.20 Rhaid i chi ddarparu'r rhan briodol o'r gofrestr i bob Swyddog Llywyddu ar gyfer ei orsaf bleidleisio a rhestrau pleidleisio absennol priodol. Gall cofrestrau gorsafoedd pleidleisio gael eu hargraffu unwaith y bydd yr hysbysiad etholiad terfynol o newid wedi cael ei gyhoeddi, sef pum diwrnod gwaith cyn y diwrnod pleidleisio. (dydd Iau 16 Mai 2019).

3.21 Dylai staff gorsafoedd pleidleisio fod wedi cael hyfforddiant ar y marcwyr etholfraint amrywiol a fydd yn ymddangos ar y gofrestr. Dylent fod yn ymwybodol o'r broses o ddiogelu manylion personol pleidleiswyr ar y gofrestr etholiadol a chardiau pleidleisio. Dylent sicrhau bod unrhyw gardiau pleidleisio a gaiff eu gadael gan bleidleiswyr yn yr orsaf yn cael eu dinistrio yn unol â'ch polisi cadw dogfennau.

3.22 Gall cofrestrau gorsafoedd pleidleisio gael eu hargraffu unwaith y bydd yr hysbysiad etholiad terfynol o newid wedi cael ei gyhoeddi, sef pum diwrnod gwaith cyn y diwrnod pleidleisio. Dylech sicrhau bod pob cofrestr gorsaf bleidleisio argraffedig wedi'i gwirio er mwyn sicrhau ei bod yn gyflawn, yn adlewyrchu unrhyw beth sydd wedi'i ychwanegu at y gofrestr neu ei ddileu ohoni yn ddiweddar, a bod yr argraffnodau etholfraint priodol ar waith. Dylech hefyd ofyn i'ch Swyddogion Llywyddu gadarnhau eu bod wedi cael y gofrestr gywir ar gyfer eu gorsaf bleidleisio a'i bod yn cynnwys y nifer ddisgwyliedig o etholwyr a ddyrannwyd i'w gorsaf bleidleisio.

3.23 Dylai gweithdrefnau gael eu rhoi ar waith i ymdrin ag unrhyw ddiwygiadau angenrheidiol i gofrestrau gorsafoedd pleidleisio a rhestrau o ddirprwyon a nodir gan y Swyddog Cofrestru Etholiadol ar ôl y cyfnod hwnnw sy'n deillio o newidiadau o ganlyniad i gywiro gwallau clercaidd neu benderfyniadau'r llys ar apelïadau cofrestru a chymeradwyo ceisiadau i benodi dirprwyon mewn argyfwng.

3.24 P'un a gaiff penderfyniadau o'r fath eu gwneud cyn y diwrnod pleidleisio neu ar y diwrnod pleidleisio ei hun, os nad chi yw'r Swyddog Cofrestru Etholiadol hefyd, dylech gytuno ar ddull o gyfleu'r wybodaeth berthnasol i Swyddogion Llywyddu, a gallwch wneud hynny naill ai ar lafar neu'n ysgrifenedig.

3.25 Lle mae gwall clercol wedi cael ei gywiro a bod yr etholwr perthnasol yn cyrraedd yr orsaf bleidleisio ac yn gwneud cais am bapur pleidleisio, rhaid i'r Swyddog Llywyddu ddsbarthu papur pleidleisio yn y ffordd arferol. Rhaid i'r Swyddog Llywyddu hefyd wneud cofnod ysgrifenedig o'r etholwyr y rhoddwyd papur pleidleisio iddo ar ôl newid y gofrestr oherwydd gwall clercol. Dylai'r cofnod hwn gynnwys enw a rhif yr etholwr. Er mwyn cynorthwyo Swyddogion Llywyddu, dylech atodi dalen ychwanegol at gofrestrau gorsafoedd pleidleisio er mwyn rhoi lle iddynt gofnodi newidiadau o'r fath.

3.26 Dylai prosesau tebyg hefyd gael eu datblygu i gyfleu ychwanegiadau at y rhestr o ddirprwyon pleidleiswyr o ganlyniad i geisiadau i benodi dirprwyon mewn argyfwng.

3.27 Lle bydd rhywun yn gwneud cwyn i staff gorsaf bleidleisio sy'n awgrymu y dylai fod ar y gofrestr etholwyr, rhaid i'r Swyddog Llywyddu hysbysu'r Swyddog Cofrestru Etholiadol am hynny mor fuan ag sy'n ymarferol. Er mwyn i hyn weithio'n effeithiol bydd angen rhoi systemau cyfathrebu addas ar waith rhwng Swyddogion Llywyddu a'r Swyddog Cofrestru Etholiadol.

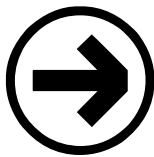
Rhestrau rhif cyfatebol

3.28 Mae dau fath o restr rhif cyfatebol: mae'r naill restr, a ddefnyddir yn ystod sesiynau dosbarthu pleidleisiau post, yn cynnwys rhif a marciau adnabod unigryw pob papur pleidleisio a baratoir, yn ogystal â rhifau etholwr pleidleiswyr drwy'r post; ac mae'r llall, a ddefnyddir mewn gorsafoedd pleidleisio, yn cynnwys rhifau papurau pleidleisio a cholofn i ychwanegu rhifau etholwr pleidleiswyr y dosbarthwyd y papurau pleidleisio hynny iddynt.

3.29 Rhaid i chi baratoi a darparu rhestr rhif cyfatebol ar gyfer pob gorsaf bleidleisio. Mae'r rhestr rhif cyfatebol yn ddogfen benodedig y gellir ei gweld yn yr atodiad i'r rheolau etholiadol.

Pecynnau ar gyfer papurau pleidleisio drwy'r post a ddsberthir i orsafoedd pleidleisio

3.30 Gall pleidleiswyr drwy'r post ddychwelyd eu pleidlais bost â llaw i unrhyw orsaf bleidleisio yn yr ardal gyfrif.

Dylai staff gorsafoedd pleidleisio gael eu briffio'n briodol er mwyn nodi pa bleidleisiau post a all gael eu dychwelyd i'w gorsaf bleidleisio. Ceir rhagor o fanylion am hyfforddi staff gorsafoedd pleidleisio yn [Rhan B – Cynllunio a Threfnu..](#)

3.31 Dylech ddarparu pecynnau ar gyfer pleidleisiau post a dderbyniwyd i orsafoedd pleidleisio. Dylai nifer y pecynnau a'r math o becynnau fod yn seiliedig ar ffurflenni yn y digwyddiad etholiadol cyfatebol diwethaf. Dylid cadw cofnod o'r holl becynnau o'r fath fel y bydd modd cyfrif am bob un ohonynt. Dylai'r pecynnau fod wedi'u labelu'n glir fel pecynnau sy'n cynnwys pleidleisiau post. Dylai'r labeli gynnwys enw a dynodwr yr orsaf bleidleisio. Dylech sicrhau bod modd selio'r pecynnau'n ddiogel. Mae gan asiantiaid pleidleisio'r hawl i atodi eu sêl i becynnau wedi'u selio cyn iddynt gael eu symud o'r orsaf bleidleisio ac felly rhaid caniatáu iddynt wneud hynny.

3.32 Dylech bwysleisio i Swyddogion Llywyddu pa mor bwysig yw cynnal diogelwch pleidleisiau post a ddychwelir i orsafoedd pleidleisio drwy eu cyfarwyddo i osod unrhyw bleidleisiau post a ddychwelwyd yn y pecynnau a ddarparwyd ar unwaith a sicrhau bod y pecynnau wedi'u stori'n ddiogel drwy gydol y dydd.

3.33 Dylech drefnu i bleidleisiau post gael eu casglu o orsafoedd pleidleisio drwy gydol y dydd gan y bydd hyn yn helpu i leihau'r nifer y bydd angen ymdrin â hwy ar ôl diwedd y cyfnod pleidleisio. Gall arolygwyr gorsafoedd pleidleisio gyflawni'r ddyletsydd hon. Dylech sicrhau bod prosesau ar waith i gynnal trywydd archwilio clir a sicrhau diogelwch pecynnau o bleidleisiau post a gasglwyd wrth iddynt gael eu cludo.

Cofnodlyfr gorsafoedd pleidleisio

3.34 Dylech baratoi cofnodlyfr gorsaf bleidleisio er mwyn i staff gorsafoedd pleidleisio ei ddefnyddio i gofnodi unrhyw broblemau neu anghysonderau. Yn benodol, dylid hysbysu staff gorsafoedd pleidleisio i ddefnyddio'r cofnodlyfr hwn i gofnodi unrhyw beth a all helpu i esbonio unrhyw broblemau ymddangosiadol gyda'r cyfrif papurau pleidleisio ar adeg dilysu – er enghraifft, os gwelwyd pleidleisiwr yn gadael yr orsaf bleidleisio â phapur pleidleisio.

3.35 Dylech hefyd gyfarwyddo staff gorsafoedd pleidleisio i gofnodi yng nghofnod yr orsaf bleidleisio unrhyw achos lle mae angen iddynt ofyn cwestiynau rhagnodedig o ganlyniad i amau cam-bersonadu. Dylid gwneud hyn pan fydd yr unigolyn dan sylw wedi gadael yr orsaf bleidleisio. Dylent gofnodi cymaint o wybodaeth â phosibl, er enghraifft, unrhyw nodweddion gwahaniaeth, a all helpu unrhyw ymchwiliad yn y dyfodol. Mae Atodiad 7 o'r [llawlyfr i orsafoedd pleidleisio](#) yn nodi'r weithdrefn ar gyfer delio â chambersonadu, sy'n cynnwys gofyn y cwestiynau rhagnodedig.

3.36 Os byddwch yn poeni bod cam-bersonadu wedi digwydd mewn gorsaf bleidleisio dylech gysylltu â'ch pwynt cyswllt unigol a gallwch hefyd gysylltu â [thîm lleol y Comisiwn](#) am gymorth ychwanegol.

Hysbysiadau gorsafoedd pleidleisio

3.37 Mae'n ofynnol i chi lunio'r hysbysiad 'Canllawiau i bleidleiswyr' (sef 'Sut i bleidleisio yn yr etholiad hwn') a'r hysbysiad 'Cyfarwyddiadau i bleidleiswyr'. Rhagnodir cynnwys y papur pleidleisio a sut i'w harddangos mewn deddfwriaeth.

3.38 Yn ôl y gyfraith, mae'n ofynnol i'r hysbysiad 'Canllawiau i bleidleiswyr' gael ei argraffu mewn llythrennau amlwg a'i arddangos y tu mewn a'r tu allan i'r orsaf bleidleisio. Yn ôl y gyfraith, mae'n ofynnol i'r hysbysiad 'Cyfarwyddiadau i bleidleiswyr' gael ei arddangos ym mhob bwth pleidleisio.

Defnyddio Cymraeg neu Saesneg mewn gorsafoedd pleidleisio

3.39 Dylech sicrhau, wrth friffio staff gorsafoedd pleidleisio, eich bod yn nodi'n glir mai dim ond Cymraeg neu Saesneg y dylid eu defnyddio mewn gorsafoedd pleidleisio wrth gynorthwyo neu gyfarwyddo etholwyr. Bydd hyn yn sicrhau tryloywder o ran y gweithrediadau, ac yn galluogi unrhyw arsylwyr neu asiantiaid pleidleisio sy'n bresennol yn yr orsaf bleidleisio i fonitro'r broses bleidleisio.

3.40 Efallai y bydd angen i rai pleidleiswyr gael cymorth mewn iaith arall oherwydd eu sgiliau iaith Cymraeg neu Saesneg cyfyngedig. Felly, dylech ystyried yn ofalus pa gymorth y gallwch ei roi i bleidleiswyr yn eich ardal, a all fod â sgiliau Cymraeg neu Saesneg prin, yn arbennig drwy gyfieithu hysbysiadau gorsafoedd pleidleisio. Mewn rhai achosion eithriadol, efallai na fydd yr hysbysiadau wedi'u cyfieithu yn ddigonol nac yn briodol. Er enghraifft, gall fod gan bleidleisiwr lefelau isel o lythrennedd neu fod â chwestiwn sydd y tu allan i gwmpas yr hysbysiadau. O dan yr amgylchiadau hynny, os gall staff gorsafoedd pleidleisio ddarparu gwybodaeth mewn iaith a siaredir gan y pleidleisiwr, yna gellir darparu cymorth mewn iaith heblaw am Gymraeg neu Saesneg. Lle darperir cymorth mewn iaith arall, dylai staff gorsafoedd pleidleisio egluro i staff eraill ac unrhyw asiantiaid pleidleisio neu arsylwyr sy'n bresennol pa gwestiwn a ofynnwyd a'r ateb a roddwyd.

'Tynnu 'hunlun' mewn gorsafoedd pleidleisio

3.41 Mae'r gyfraith sy'n ymwneud â chael gwybodaeth mewn gorsafoedd pleidleisio a datgelu gwybodaeth o'r fath yn gymhleth. O ystyried y risg y bydd rhywun sy'n tynnu llun y tu mewn i orsaf bleidleisio yn torri'r gyfraith o bosibl, boed hynny'n fwriadol ai peidio, ein cyngor yw na ddylech ganiatáu i neb dynnu llun y tu mewn i orsafoedd pleidleisio.

3.42 Dylech sicrhau bod staff ym mhob gorsaf bleidleisio yn ymwybodol o'r canllawiau hyn. Efallai y dylech hefyd ystyried arddangos hysbysiad y tu mewn i orsafoedd pleidleisio er mwyn nodi'n glir na chaniateir unrhyw fath o ffotograffiaeth (gan gynnwys tynnu lluniau ar ffonau symudol). Efallai y dylech hefyd ystyried a fyddwch yn caniatáu defnyddio ffonau symudol mewn gorsafoedd pleidleisio ac a ddylech osod arwyddion sy'n gwahardd yn benodol y defnydd o ffonau symudol y tu mewn i orsafoedd pleidleisio.

Darparu gwybodaeth am nifer y papurau pleidleisio a ddsbarthwyd

3.43 Gallai asiant etholiad neu asiant pleidleisio ofyn i staff gorsafoedd pleidleisio am wybodaeth am nifer y papurau pleidleisio a ddsbarthwyd. Chi sy'n penderfynu a ddylid rhoi'r wybodaeth hon. Dim ond y sawl sydd â hawl i fod yn yr orsaf bleidleisio a gaiff ofyn am nifer y papurau pleidleisio a ddsbarthwyd. Os penderfynwch roi'r wybodaeth hon, rhaid i chi fod yn ofalus na roddir unrhyw wybodaeth a allai dorri cyfrinachedd y bleidlais.

Ar gyfer y refferendwm ar aelodaeth y DU o'r Undeb Ewropeaidd, gwnaethom lunio [talen grynoded](#) ar roi gwybodaeth am nifer y papurau pleidleisio a ddsbarthwyd yn yr orsaf bleidleisio, a all fod yn ddefnyddiol.

Diwedd y cyfnod pleidleisio

3.44 Caiff pleidleiswyr sydd yn yr orsaf bleidleisio am 10pm neu sy'n sefyll mewn ciw y tu allan i'w gorsaf bleidleisio, at ddiben pleidleisio, wneud cais i gael papurau pleidleisio).

3.45 Dylai gwaith cynllunio da a staffio hyblyg sicrhau bod cyn lleied o risg â phosibl y bydd ciwiau mewn gorsafoedd pleidleisio. Fel rhan o'ch gwaith cynllunio dylech ystyried lle y gall ciwiau godi a sicrhau bod trefniadau ar waith gennyh i allu ymateb os bydd ciwiau yn ymffurfio. Dylech sicrhau bod staff gorsafoedd pleidleisio yn monitro'r nifer a bleidleisiodd drwy'r dydd a chyflwyno adroddiadau cynnydd i arolygwyr gorsafoedd pleidleisio, a'ch bod yn cael eich hysbysu os oes gwybodaeth sy'n awgrymu risg y bydd ciw ar ddiwedd y cyfnod pleidleisio mewn unrhyw orsaf bleidleisio. Fodd bynnag, bydd angen o hyd i chi fod yn barod i ymdrin ag unrhyw giwiau pe baent yn codi. Dylech ystyried hefyd cynnwys eich Pwynt Cyswllt Unigol yn yr Heddlu mewn trefniadau cynllunio i ymdrin â chwiwiau posibl ar ddiwedd y cyfnod pleidleisio, fel y gall eich helpu i reoli ciwiau os bydd angen.

Ceir rhagor o ganllawiau ar drefniadau staffio mewn gorsafoedd pleidleisio a hyfforddiant perthnasol staff fel y gallant gynnal rolau ei gilydd i'r graddau ag y caniatâ'r gyfraith yn [Rhan B - Cynllunio a threfnu](#).

3.46 Bydd llawlyfr perthnasol y Comisiwn i orsafoedd pleidleisio yn manylu ar y prosesau sydd i'w dilyn ar ddiwedd y cyfnod pleidleisio, gan gynnwys sut i ymdrin â phleidleiswyr sy'n sefyll mewn ciw am 10pm.